

Financieel crisisplan PDN

Inleiding

Uit hoofde van artikel 145 Pensioenwet en artikel 29b Besluit FTK zijn pensioenfondsen verplicht een financieel crisisplan op te stellen. Een financieel crisisplan beschrijft de maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds bij een crisis beschikbaar heeft, de impact daarvan en de procedures die doorlopen moeten worden om deze te effectueren. Het doel van het crisisplan is het bestuur te helpen slagvaardig op te treden in het geval zich een crisis voordoet welke het realiseren van de doelstellingen van het pensioenfonds bedreigt. Voorliggend crisisplan maakt onderdeel uit van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (het pensioenfonds).

Relatie crisisplan met herstelplan en haalbaarheidstoets

Het financieel crisisplan loopt vooruit op een hypothetische crisissituatie en geeft de mogelijkheden tot handelen van het pensioenfonds in een dergelijke situatie. Het crisisplan beschrijft expliciet niet het beleid ten aanzien van financieel herstel, daartoe wordt een herstelplan opgesteld.

Het crisisplan is onderdeel van het strategisch beleid van het fonds. Bij de haalbaarheidstoets en in ALM-studies is het gemodelleerde strategisch beleid consistent met de maatregelen zoals omschreven in dit financieel crisisplan.

Uitwerking van het crisisplan

De doelstellingen van het pensioenfonds kennen een gelaagd karakter:

1. nominale zekerheid: voorzien in de verzekering van pensioen en daarmee vergelijkbare periodieke uitkeringen ten behoeve van (gewezen) werknemers van de aangesloten werkgevers;
2. toeslagambitie: de opgebouwde pensioenaanspraken van de werknemers welvaartsvast houden en/of pensioenaanspraken en pensioenrechten van de overige gerechtigden waardevast houden.

Het pensioenfonds sluit bij het definiëren van een crisis aan bij (de mate waarin kan worden voldaan aan) de doelstellingen van het fonds:

Calamiteit: de beleidsdekkingsgraad daalt onder het niveau waarop (consistent) kan worden voldaan aan de toeslagambitie (circa 130%). Het is mogelijk dat de beleidsdekkingsgraad daalt tot onder het vereiste (en uiteindelijk minimaal vereiste) niveau. In deze situatie stelt het pensioenfonds, conform regulier beleid, een herstelplan op waaraan uitvoering wordt gegeven.

Crisis: de dekkingsgraad daalt zodanig dat het met inzet van de reguliere sturingsmiddelen niet mogelijk is te herstellen zonder doorvoeren van een korting op de pensioenaanspraken en/of pensioenrechten. Het pensioenfonds gebruikt het crisisplan bij de besluitvorming over additioneel te nemen maatregelen. Er is sprake van een crisis indien de dekkingsgraad beneden de kritische dekkingsgraad ligt.

Met het per 1 januari 2015 van kracht zijnde Financieel Toetsingskader (FTK) is de beleidsdekkingsgraad de graadmeter geworden bij het nemen van beleidsbeslissingen (toeslagverlening, reserve- en dekkingstekort, etc). In dit crisisplan wordt hierbij aangesloten. Als gevolg van de methodiek van vaststelling van de beleidsdekkingsgraad kondigt een calamiteit zich, in tegenstelling tot onder het 'oude' FTK, enige tijd van tevoren aan. Dit geeft het bestuur meer gelegenheid beleid voor te bereiden. Het ontstaan van een crisis volgt uit de ontwikkeling van de

actuele (DNB-)dekkingsgraad. Het moment waarop de actuele (DNB-)dekkingsgraad het niveau van de kritische dekkingsgraad bereikt, is voor het pensioenfonds aanleiding voor verscherpte bewaking van de financiële positie en het opstarten van (crisis)beleidsvoorbereiding.

Kritische dekkingsgraad

De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het pensioenfonds binnen de gehanteerde hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen naar de wettelijk vereiste dekkingsgraad (we gaan in onderstaande cijfers uit van 118%), zonder daarbij gebruik te maken van additionele maatregelen (korting). Zowel de kritische als ook de vereiste dekkingsgraad is geen vast percentage, de hoogte is afhankelijk van de op enig moment specifieke (economische/financiële) omstandigheden en verwachtingen. Bestuur hanteert in het crisisplan een kritische dekkingsgraad van 92%.

Navolgend diagram geeft bij een aantal fictieve dekkingsgraden aan naar welk niveau de dekkingsgraad zich naar verwachting zal ontwikkelen. Vervolgens wordt ter indicatie een benodigd kortingspercentage getoond (zonder rekening te houden met spreiding).

Dekkingsgraad	Indicatie verwachte dekkingsgraad na 10 jaar (zonder korting)	Indicatie kortingspercentage (zonder spreiding)
92%	118%	0%
90%	115%	3%
85%	107%	8%
80%	100%	14%

Financiële situaties

Het fonds onderkent de volgende financiële situaties als scenario's die tot een crisis kunnen leiden:

1. low yield scenario: dalende rentestanden hebben een opwaarts effect op de pensioenverplichtingen. Doordat het fonds het renterisico niet volledig afdekt heeft een dergelijk economisch scenario dalende dekkingsgraden als gevolg;
2. langdurige neerwaartse correcties op financiële markten: dalende koersen van aandelen, ongunstige ontwikkeling van valutakoersen en/of oplopende creditspreads hebben een negatief effect op de dekkingsgraad;
3. manifesteren van kredietrisico's: manifestatie van een materieel kredietrisico (default) heeft een negatief effect op de dekkingsgraad;
4. manifestatie verzekeringstechnische catastrofe: een catastrofale gebeurtenis binnen een vestiging van een aangesloten werkgever van het pensioenfonds kan leiden tot het incasseren van verzekeringstechnische verliezen, hetgeen een negatief effect op de dekkingsgraad heeft.

De daaraan onderliggende belangrijkste risico's voor de financiële situatie worden in de volgende sectie benoemd.

Belangrijkste onderliggende risico's

- Rente risico
- Aandelenrisico
- Valutarisico
- Kredietrisico
- Catastrofe risico

Beschikbare beleidsmaatregelen in geval van een crisis

Voor het ontstaan van een crisis is er sprake van een calamiteit. Tijdens een calamiteit benut het bestuur de reguliere beleidsmaatregelen (toeslagbeleid en beleggingsbeleid) volledig. Gegeven de uitvoeringsovereenkomst en geldende wet- en regelgeving heeft het bestuur bij het ontstaan van een crisis de volgende additionele beleidsmaatregelen beschikbaar:

- a) Binnen eigen mandaat pensioenfondsbestuur
  - Korting van de pensioenaanspraken en pensioenrechten
- b) Buiten eigen mandaat pensioenfondsbestuur
  - Eenmalige storting werkgever

Inzet van maatregelen (in chronologische volgorde)

Eenmalige storting van de werkgevers: het pensioenfonds kent een CDC financiering en heeft derhalve een vaste premieafsprake met de werkgevers. Dit betekent dat een premieverhoging niet inzetbaar is ter oplossing van financiële tekorten over het verleden. Bestuur heeft wel de mogelijkheid de werkgevers te verzoeken tot het doen van een eenmalige bijstorting.

Pensioenkorting: in een situatie van crisis kan het pensioenfonds gebruik maken van de mogelijkheid om pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten. Dit is een discretionaire bevoegdheid van het bestuur, zij het dat deze gebonden is aan wettelijke voorschriften en aanvullende regelgeving van de toezichthouder.

Voordat het bestuur een korting kan doorvoeren, dient het DNB op de hoogte te stellen van de voorgenomen maatregel. Daarnaast dienen de belanghebbenden minimaal één maand voor het doorvoeren van de korting daarover te worden geïnformeerd.

Het bestuur heeft in de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement vastgelegd dat een door te voeren kortingspercentage als gevolg van het niet kunnen herstellen naar het VEV binnen de hersteltermijn evenredig wordt gespreid over de hersteltermijn van het herstelplan, tenzij wettelijke bepalingen een kortere spreidingsperiode voorschrijven. Bij het korten als gevolg van het vijf jaar achter elkaar niet voldoen aan het minimaal vereist vermogen, zal de benodigde korting worden gespreid over maximaal vijf jaar, waarbij de jaarlijkse korting minimaal 1% bedraagt.

Financiële effecten van maatregelen

Eenmalige storting werkgevers: gezien de CDC financiering is de verwachting dat een verzoek van het bestuur door de werkgever wordt afgewezen. Deze maatregel wordt derhalve niet geacht effectief bij te dragen aan herstel.

Pensioenkorting: een korting van 1% leidt tot een circa 1% hogere actuele dekkingsgraad. Als slechts een deel van de pensioenaanspraken en pensioenrechten in de korting worden betrokken, neemt het hersteleffect navenant af.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur heeft ten behoeve van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement reeds vastgesteld dat tot en met kortingspercentages van 10% een uniforme verwerking voor actieven, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers evenwichtig is. In het geval dat het kortingspercentage meer dan 10% bedraagt, zal het bestuur onderzoeken of er redenen zijn om af te wijken van een uniforme korting. Het bestuur zal op dat moment altijd een afweging maken of het evenwichtig is om over te gaan tot een gedifferentieerde verwerking voor het deel dat uitgaat boven de 10%. Het bestuur heeft in de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement evenwichtig bevonden dat een door te voeren kortingspercentage als gevolg van het herstelplan in beginsel evenredig gespreid wordt over de volledige hersteltermijn. Kortingen als gevolg van vijf jaar niet kunnen voldoen aan het minimaal vereist vermogen, worden in dat kader in beginsel gespreid over maximaal vijf jaar.

Communicatie

Van wijziging van het financieel crisisplan wordt melding gemaakt op de website van het fonds. Voor communicatie in crisistijd hanteert het pensioenfonds een crisis-communicatieplan. In dit plan is het communicatiebeleid voor een crisissituatie concreet uitgewerkt. In dit plan zijn verder de in een crisissituatie benodigde personen voor besluitvorming en advisering geïdentificeerd en de contactgegevens van deze personen opgenomen. Op de volgende pagina worden ten behoeve van het inzicht van de lezer de belangrijkste communicatie momenten en doelgroepen geduid.

Besluit bestuur: Voornemen tot korten

Aan wie meedelen	Boodschap	Wanneer (chronologisch)	Actiehouder	'Wettelijke' basis
DNB	Informereren over het voorgenomen besluit tot verlagen van pensioen	Bij indienen (jaarlijks) herstelplan	Dagelijks Bestuur	Beleid DNB
Werkgever/ Vakbonden	Volgens regels uitvoeringsovereenkomst informeren over voornemen tot korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 25 lid 1g Art. 9 Uitvoeringsovereenkomst
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden	Schriftelijk informeren over het voornemen tot korting van pensioen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Verantwoordingsorgaan (VO)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over het voornemen tot korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): B8
Intern toezichtorgaan (Raad van Toezicht)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over procedures, processen en risico's in verband met korten van pensioenen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): C3
Alle belanghebbenden	In bestuursverslag opnemen het voornemen tot korten van de pensioenen	In jaar nadat het voornemen genomen is.	Dagelijks Bestuur	Conform regels van de Raad voor de Jaarverslaglegging

Besluit bestuur tot korten van pensioenen:

Aan wie meedelen	Boodschap	Wanneer (Chronologisch)	Actiehouder	'Wettelijke' basis
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2 en 3 Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Pensioengerechtigden	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 3 maanden voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): A11
Werkgever/vakbonden	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2 en 3
DNB	Schriftelijk informeren over het besluit tot korten, zo concreet mogelijk in het kader van evenwichtige belangenafweging (kortingsbrief)	Minimaal 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art. 134 lid 2
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden	Informeren over korting op verzoek	Nadat een verzoek is gedaan	DSM Pension Services	Pensioenwet: art. 46 lid 1
Deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden	Meedelen dat korting is toegepast	In UPO dat wordt verstrekt in jaar na besluit tot korting	Dagelijks Bestuur	Pensioenwet: art 38, 40, 42 en 44 (opnemen in UPO van lopend jaar kan problematisch zijn, omdat UPO gebaseerd is op datum van 31 december voorafgaand jaar)
Verantwoordingsorgaan (VO)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over de toegepaste korting	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): B8
Intern toezichtsgaan (Raad van Toezicht)	In de gelegenheid stellen een oordeel te geven over procedures, processen en risico's in verband met korten van pensioenen	Zodra het besluit genomen is	Dagelijks Bestuur	Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (AFM): C3
Alle belanghebbenden	In bestuursverslag over het jaar dat besluit tot korten is genomen	In jaar na het jaar dat het besluit tot korten is genomen	Dagelijks Bestuur	Conform regels van de Raad voor de Jaarverslaglegging

De kortingsbrief bevat informatie over:

- de hoogte van de toe te passen korting en de gevolgen daarvan;
- de afweging van de belangen van de belanghebbenden: de AFM vindt het daarbij van belang dat de informatie over de belangenafweging tussen de verschillende groepen deelnemers verder gaat dan de weergave van de verschillende kortingspercentages per deelnemersgroep;
- de samenhang van de genomen en nog te nemen herstelmaatregelen en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor de verschillende groepen deelnemers;
- informatie of de korting naar verwachting voldoende is om de dekkingsgraad op het gewenste niveau te krijgen;
- informatie over de onherroepelijkheid van de korting. Aangeven dat er geen uitspraak gedaan kan worden of korting in toekomst ongedaan gemaakt kan worden.

De korting zal ook gecommuniceerd worden via de startbrief, stopbrief en pensioenuitkeringsbrief.

Besluitvormingsproces

Het bestuur is de beslissende instantie. Het Dagelijks Bestuur (DB) voert de coördinatie en is gemachtigd om noodzakelijke activiteiten te organiseren. Vanuit die optiek zal het DB in geval van een crisis het communicatieproces opstarten en de voortgang van het proces bewaken.

Besluitvorming over het doorvoeren van een korting kent een doorlooptijd van minimaal twee maanden. Hierin is meegenomen de maand dat de belanghebbende geïnformeerd moeten worden voor het doorvoeren van de korting. Gezien de doorlooptijd van minimaal twee maanden, gecombineerd met de informatie die in het crisis-communicatieplan is opgenomen, is tijdige advisering en besluitvorming geborgd. De van belang zijnde personen zijn geïdentificeerd en bereikbaar.

Het bestuur heeft de vrijheid om in voorkomende gevallen, afhankelijk van de specifieke omstandigheden, af te wijken van het bepaalde in dit crisisplan als de specifieke omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Toetsing van het crisisplan

Het crisisplan wordt jaarlijks op actualiteit beoordeeld als onderdeel van de periodieke actualisering van de actuariële en bedrijfstechnische nota.